

Avaluació dels Clubs de Lectura Fàcil

Resum executiu

Octubre 2017

**Diputació
Barcelona**

*Xarxa de Biblioteques
Municipals*

© Diputació de Barcelona

Març de 2018

Impressió: Departament de Reproducció Gràfica de la Diputació de Barcelona

METODOLOGIA

Les biblioteques públiques tenen la missió de garantir l'accés al coneixement i la cultura a tots els ciutadans i ciutadanes i s'esforcen per oferir serveis i materials específics a aquelles persones que, per alguna raó, no poden utilitzar els serveis i recursos habituals, com és el cas de col·lectius amb discapacitat i lectors que tenen limitades les seves habilitats de llegir i escriure¹. Mitjançant els Clubs de Lectura Fàcil (CLF), les biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipal (XBM) treballen per fer accessible la lectura a tota la ciutadania i s'esforcen per donar suport a les persones que podrien quedar excloses de l'àmbit de la lectura.

La Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona es proposa realitzar un procés d'avaluació que permeti veure quin és l'impacte dels CLF de la XBM, avaluant no només el CLF en sí, sinó també el desenvolupament dels i de les participants perquè es pugui veure també quin és l'impacte social d'aquest programa.

OBJECTIUS

- Avaluació de l'impacte dels clubs de LF a nivell cognitiu
- Avaluació de l'impacte dels clubs de LF a nivell social
- Avaluació del procés de desenvolupament dels clubs de LF

METODOLOGIA

A través de la informació de la Gerència del Serveis de Biblioteques s'ha seleccionat una mostra teòrica de 12 CLF d'entre la totalitat dels CLF:

1. Badalona. Biblioteca de Lloreda	7. Gavà. Biblioteca Josep Soler i Vidal
2. Badalona. Biblioteca El Pomar	8. L'Hospitalet de Llobregat. Biblioteca Josep Janés
3. Badalona. Biblioteca Sant roc	9. Manlleu. Biblioteca Municipal de Manlleu BBVA
4. Barcelona. Biblioteca Gòtic - Andreu Nin	10. Montornès del Vallès. Biblioteca de Montornès del Vallès
5. Barcelona. Biblioteca Ignasi Iglésias - Can Fabra	11. Rubí. Biblioteca Mestre Martí Tauler
6. El Prat de Llobregat. Biblioteca Antonio Martin	12. Viladecans. Biblioteca de Viladecans

¹ Tal i com s'estableix al Manifest de l'IFLA / UNESCO de la Biblioteca Pública. Disponible a: http://www.cobdc.org/publica/manifestos/manifest_bp.html

Per a fer la selecció s'han considerat les següents variables:

- Trajectòria: CLF consolidats en el temps
- Durada: CLF de tot l'any o d'un curs escolar
- Participants: rotació o permanència
- Materials
- Perfil dels CLF

El treball de camp per a dur a terme l'estudi s'ha realitzat entre els mesos de gener i juny de 2017, i s'han utilitzat les tècniques i l'estructura següent:

AVALUACIÓ DE L'IMPACTE DELS CLF

PERFIL SOCIODEMOGRÀFIC DE LES PERSONES PARTICIPANTS

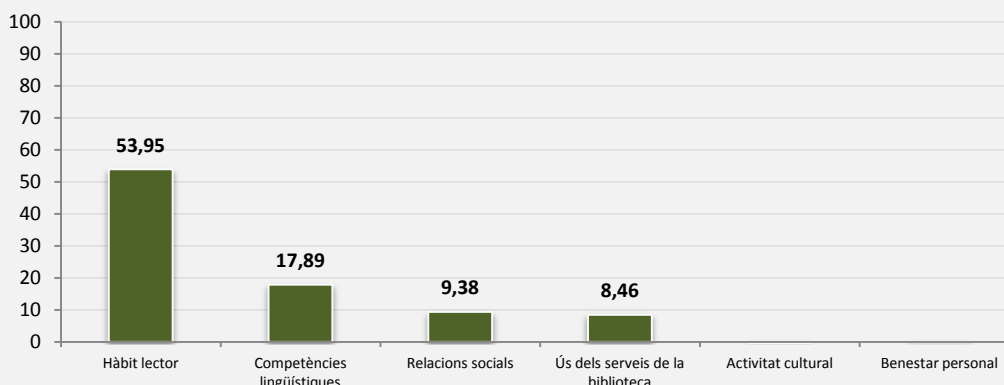
- ✓ Es tracta de dones majoritàriament (76,7%)
- ✓ Mitjana d'edat de 54,8 anys. Un 64,8% està per sobre dels 55 anys. El tram d'edat amb més participants és el de 56 a 65 anys.
- ✓ L'11,7% provenen de fora de l'Estat Espanyol.
- ✓ La situació laboral més habitual és ser jubilat (41,8%), però un gruix important està en actiu treballant per a tercers (29,7%).
- ✓ Hi ha presència de persones en situació d'atur després d'haver treballat (12,1%).
- ✓ El nivell d'estudis principal és educació primària (52,6%). Els sense estudis representen el grup menys nombrós (6%). Un 26,7% ha completat l'educació secundària i un 14,7% té estudis universitaris.

PRINCIPALS RESULTATS

El present estudi és resultat d'un procés d'avaluació de l'impacte dels CLF a la Xarxa Municipal de Biblioteques de la Diputació de Barcelona. L'estudi s'ha realitzat a partir d'una mostra teòrica de 12 CLF de la XMB; l'anàlisi dels resultats recull les dimensions d'impacte possible pel fet de participar en els CLF: hàbit lector, competències lingüístiques, relacions socials, ús dels serveis de la biblioteca, activitat cultural, benestar personal.

Així doncs, l'estudi realitzat ha permès esclarir quin és l'impacte dels CLF analitzats. Des d'una perspectiva general, la dimensió que rep un major impacte és l'hàbit lector, que augmenta en més d'un 50%. Seguit de les competències lingüístiques (17,89%), les relacions socials (9,38%) i l'ús dels serveis de la biblioteca (9,46%). Pel què fa a l'impacte en l'activitat cultural i el benestar personal dels participants val a dir que des d'una mirada global és pràcticament inexistent.

GRÀFIC 2. VISIÓ GLOBAL DELS IMPACTES EN CADA DIMENSÍO (MITJANA DEL % D'INCREMENT ENTRE ONADES DELS DIFERENTS ÍTEMS, AGRUPATS PER DIMENSIONS D'ANÀLISI)

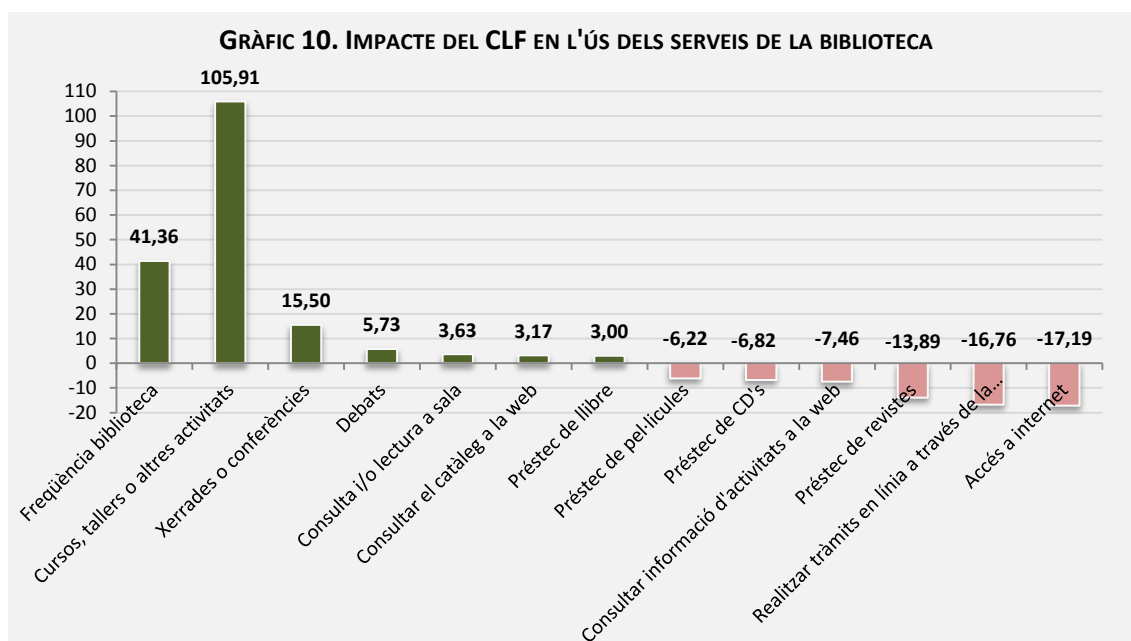

Desagregant aquestes dimensions segons la periodicitat dels CLF es pot veure com són aquells clubs de lectura que es realitzen quinzenalment els que presenten un major impacte en les diferents dimensions. En l'hàbit lector, però, són els clubs realitzats mensualment els que destaquen (una diferència entre les mitjanes de les dues onades de més de 0,7 punts: 2,5 en els clubs quinzenals i 3,26 en els mensuals). Al contrari, pel què fa als usos de la biblioteca l'augment és major en el cas dels clubs setmanals (0,82 en els clubs setmanals, 0,60 en els quinzenals i 0,24 en els mensuals).

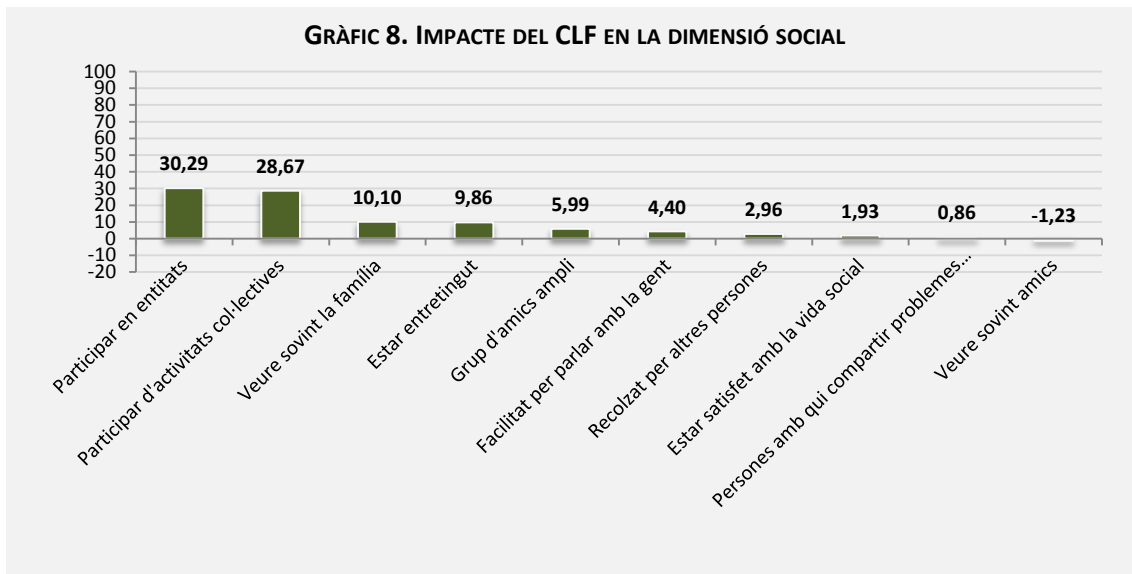
No només la periodicitat fa variar l'impacte de les diferents dimensions analitzades, sinó també la continuïtat de la participació en els CLF. Si s'analitzen les dades segons

l'antiguitat de participació es pot veure com l'impacte en gairebé totes les dimensions és major en el segon any de participació que en el primer. Tot i que durant el primer any s'obtenen xifres considerables aquestes milloren durant el segon any. L'hàbit lector obté una diferència entre les mitjanes de la primera i segona onada de qüestionaris de 3,15 en els usuaris de primer any i de 3,54 en els que ja porten dos anys al club; això també es veu reflectit en les relacions socials (1,80 i 2,04) i en els usos de la biblioteca (0,65 i 1,67).

Centrant la mirada en les diferents dimensions, pel què fa a la dimensió institucional, s'observa que la freqüència d'assistència a la biblioteca augmenta en un 41,36%. En aquest sentit, es pot considerar que la participació als CLF representa una via d'obertura i proximitat de les biblioteques. De manera més específica cal destacar l'important augment dels usos d'alguns serveis de la biblioteca: cursos, tallers i d'altres activitats culturals. Aquests tipus d'activitats veuen incrementat el seu ús en un 105,91% un cop realitzat un curs dels CLF.

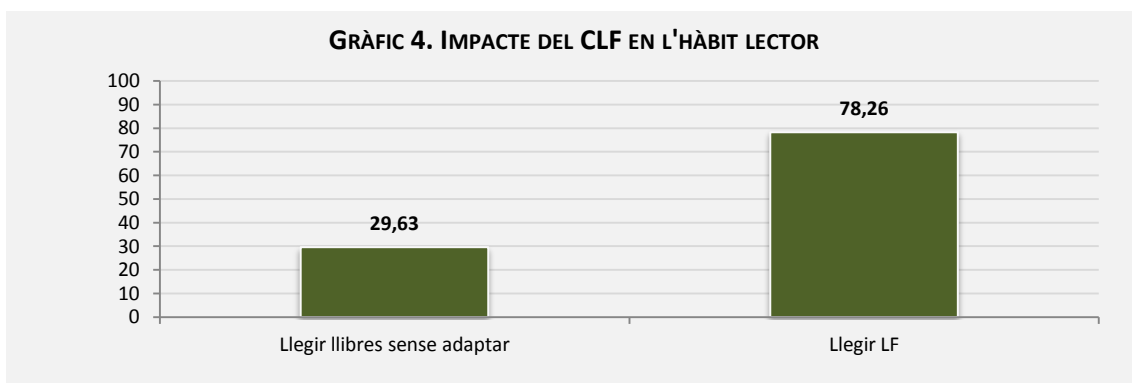

Cal ressaltar que la participació en els clubs també té beneficis en la dimensió social. Els CLF afavoreixen la integració social creant nous lligams pels participants (això, alhora, millora les situacions d'isolament social i, a nivell personal, l'avorriment) i la cohesió social a partir de la participació en entitats i l'aprenentatge de la llengua i la cultura del territori.

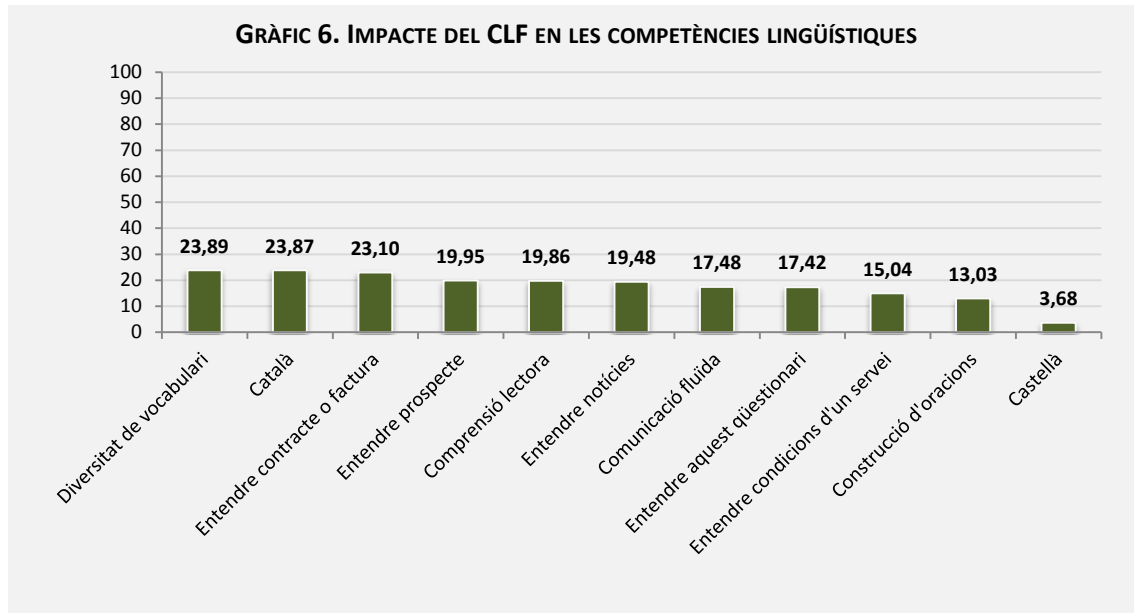

L'assistència als CLF també potencia la realització d'altres activitats culturals, destacant especialment cursos, tallers i sortides en grup. Els CLF són, doncs, una forma d'accedir a informació sobre activitats culturals. Cal tenir en compte que les activitats culturals en augment són les que, amb major freqüència, es programen a les biblioteques. Aquest fet es veu reflectit en l'impacte d'ús dels serveis de la biblioteca, ja que aquells que incrementen en major mesura són, com hem comentat, l'inscripció a cursos, tallers o altres activitats i l'assistència a xerrades o conferències.

Pel que fa a la dimensió cognitiva, la participació en els CLF suposa primer una millora de l'hàbit lector (un impacte positiu del 53,95%). Això implica exercitar la ment i l'agilitat de les seves operacions, i afavoreix la concentració, el pensament abstracte i la imaginació per desxifrar els significats del que es llegeix. Llegir (i parlar-ne) és, a més, un plaer intel·lectual, un enriquiment cultural d'obres i autors literaris i una forma d'adquirir coneixements que alimenta la realització personal.

A banda, hi ha un impacte clar en la millora de les competències lingüístiques (17,89%) referides a la diversitat de vocabulari, a la comprensió lectora, a la comunicació fluïda i la construcció d'oracions i al coneixement general del castellà i, especialment, del català.

A més, aquestes dades queden confirmades per la valoració que en fan els conductors i conductores dels CLF. L'aproximació qualitativa de l'estudi ha permès reforçar els resultats obtinguts; els conductors i conductores dels clubs consideren que hi ha un gran impacte tant a nivell social com a nivell cognitiu. Plantegen que en major mesura els CLF milloren l'hàbit lector dels seus participants, els permeten generar cercles d'amistat (que es consoliden també fora del club) i són un impuls per a millorar el benestar emocional dels usuaris i usuàries dels clubs.

En aquest sentit, com s'ha destacat anteriorment, els CLF són una eina per a millorar la confiança i facilitar la integració social, la cohesió i la participació de segment socials que podrien trobar barreres; al mateix temps que són una eina per evitar l'avorriment i l'isolament social, són un espai que permet als participants compartir, trencar amb la rutina i expressar sentiments i emocions.

Així doncs, els CLF tenen un impacte en àmbits rellevants per a la política pública, de manera que es podrien considerar una eina de la política educativa, cultural i social i, a més, una estratègia de comunicació i promoció de públics per a les biblioteques.

Finalment, un cop obtinguts els resultats cal tenir en compte un seguit de reflexions. En primer lloc, el període d'estudi ha estat d'un curs dels CLF. Aquest temps, tot i que és

suficient per mesurar l'impacte, visibilitzar-lo i quantificar-lo, amb un període d'estudi més ampli l'impacte es podria calibrar encara millor.

Un altre reflexió a considerar és que cada persona té una biografia que la fa especial i un perfil determinat (nouvinguts, deteriorament cognitiu, discapacitat intel·lectual, dificultats lectores...); a més, cada club reuneix diversos perfils i no només hi ha diferències entre clubs, sinó dintre dels perfils d'un mateix club. Una anàlisi detallada de l'impacte planteja complicacions per a les aproximacions estadístiques de visió global: no tots els participants obtenen el mateix impacte i en el mateix temps.

I com a última reflexió: una bona visió de l'impacte i la valoració dels CLF l'ofereixen els propis participants. S'ha de destacar que un 95% recomana l'experiència i gairebé tots es mostren agraïts i contents de participar-hi tant per l'oportunitat d'aprenentatge com per l'ambient que s'hi viu.

